

GRANICE W WYCHOWANIU

zasady i konsekwencja

Kluczową umiejętnością w procesie wychowywania jest umiejętność stawiania dzieciom granic, zarówno tym najmłodszym jak i trochę starszym. Wytyczanie granic jest procesem, w którym rodzice uczą dzieci obowiązujących zasad i oczekiwanych zachowań.

Dlaczego dziecko potrzebuje

GRANIC

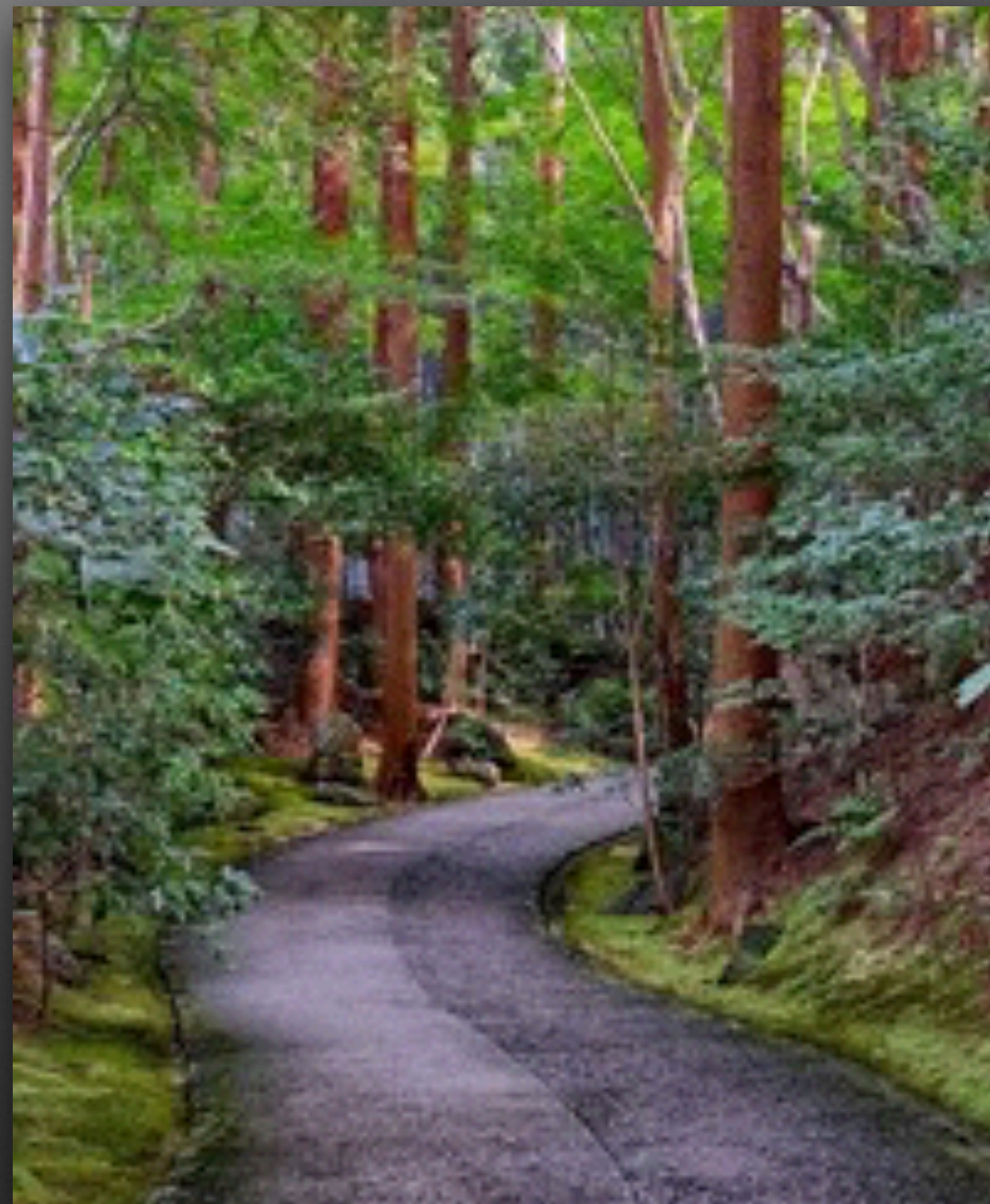

- **1**
DEFINIUJĄ ZWIĄZKI Z INNYMI LUDŹMI
Każdy człowiek, nie tylko dziecko potrzebuje wyznaczenia pewnych norm, zasad jakie obowiązują na danym otoczeniu. Jeśli dobrze oznaczmy ścieżkę życia naszemu dziecku, nauczy się jak traktować inne osoby, w jaki sposób rozwiązywać problemy, aby nie zbłądzić czy też wpaść z tarapaty.
- **2**
DAJĄ POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA I STABILNOŚCI
Dzieci mogą doświadczać silnego niepokoju, gdy są świadome, że mają w rodzinie największą władzę, kontrolę nad sytuacją i realne sprawstwo. Choć wiąże się to z niemal nieograniczonym dostępem do przywilejów, na dłuższą metę staje się zbyt dużym obciążeniem dla niedojrzalej osobowości.
- **3**
WSPOMAGAJĄ OSOBISTY WZROST
Wraz z rozwojem dziecka granice muszą się rozszerzać. Stanowią punkt odniesienia dla rosnącej dojrzałości dziecka, są odzwierciedleniem szacunku, akceptacji i zaufania jakim darzą go rodzice.
- **4**
POMAGAJĄ ODKRYWAĆ ŚWIAT
Rodzice mogą ułatwić dzieciom ten proces poprzez rzetelne odpowiedzi na nurtujące pytania: Co jest w porządku, co nie jest i dlaczego? Jak daleko mogą się posunąć? Co się stanie, jeśli przekroczą wyznaczoną granicę? Czy wiąże się to z konkretnymi konsekwencjami?
- **5**
OKREŚLAJĄ OBSZAR AKCEPTOWANYCH ZACHOWAŃ
Wyraźnie ustalone, stabilne granice wytaczają dzieciom ścieżkę postępowania zgodnego z normami i zasadami, zarówno w rodzinie, jak i szerszych kręgach społecznych.

DLACZEGO GRANICE SĄ WAŻNE?

Dzieci chcą i potrzebują zrozumieć reguły rządzące ich światem. Chcą wiedzieć, czego się od nich oczekuje, jakie są ich relacje z innymi ludźmi, jak daleko mogą się posunąć oraz co się dzieje, kiedy posuną się za daleko. W miarę dorastania potrzebują sposobu, by poznać swoje rosnące umiejętności i możliwości. Granice odgrywają istotną rolę w procesie uczenia się i odkrywania świata, jednak lekcje przekazywane dzieciom przez rodziców mogą łatwo ulec zniekształceniu, jeśli wysyłane przez nich sygnały nie będą jednoznaczne. Dzieci potrzebują jasnych komunikatów na temat naszych zasad i oczekiwań.

Na źle oznakowanej ścieżce łatwo stracić orientację i nie ma się pewności, w którą stronę należy iść. Tak właśnie czują się dzieci, kiedy próbują poznać ścieżkę akceptowanych zachowań. Kiedy granice są jasno określone i niezmiennie, dzieciom łatwiej jest poznać ścieżkę i nią podążać. Jeżeli granice są niejasne lub zmienne dzieci często zbaczą z kursu i wpadają w kłopoty.

Wytyczanie granic jest procesem dynamicznym. Nie ma jednego dobrego rozwiązania dla wszystkich. Następujące zmiany są związane z rozwojem dziecka. Zadaniem rodziców jest stałe doświadczanie i poszerzanie granic w taki sposób, aby utrzymywać dzieci na drodze prawidłowego rozwoju. Aby równowaga została zachowana rodzice z jednej strony muszą być konsekwentni, a z drugiej strony elastyczni. Wyznaczane granice powinny być dość mocne, by ukierunkowywać zdrowe testowanie i odkrywanie otoczenia, a jednocześnie dość elastyczne, by pozwalać na rozwój dziecka.

Granice oparte na nadmiernej, niedostatecznej lub zmiennej kontroli ograniczają możliwość dziecka do rozwoju, odkrywania świata oraz zmniejszają możliwość uczenia się. Prowadzi to do nadmiernego buntu. Granice, które równoważą wolność i kontrolę stwarzają optymalne warunki dla prawidłowego rozwoju.

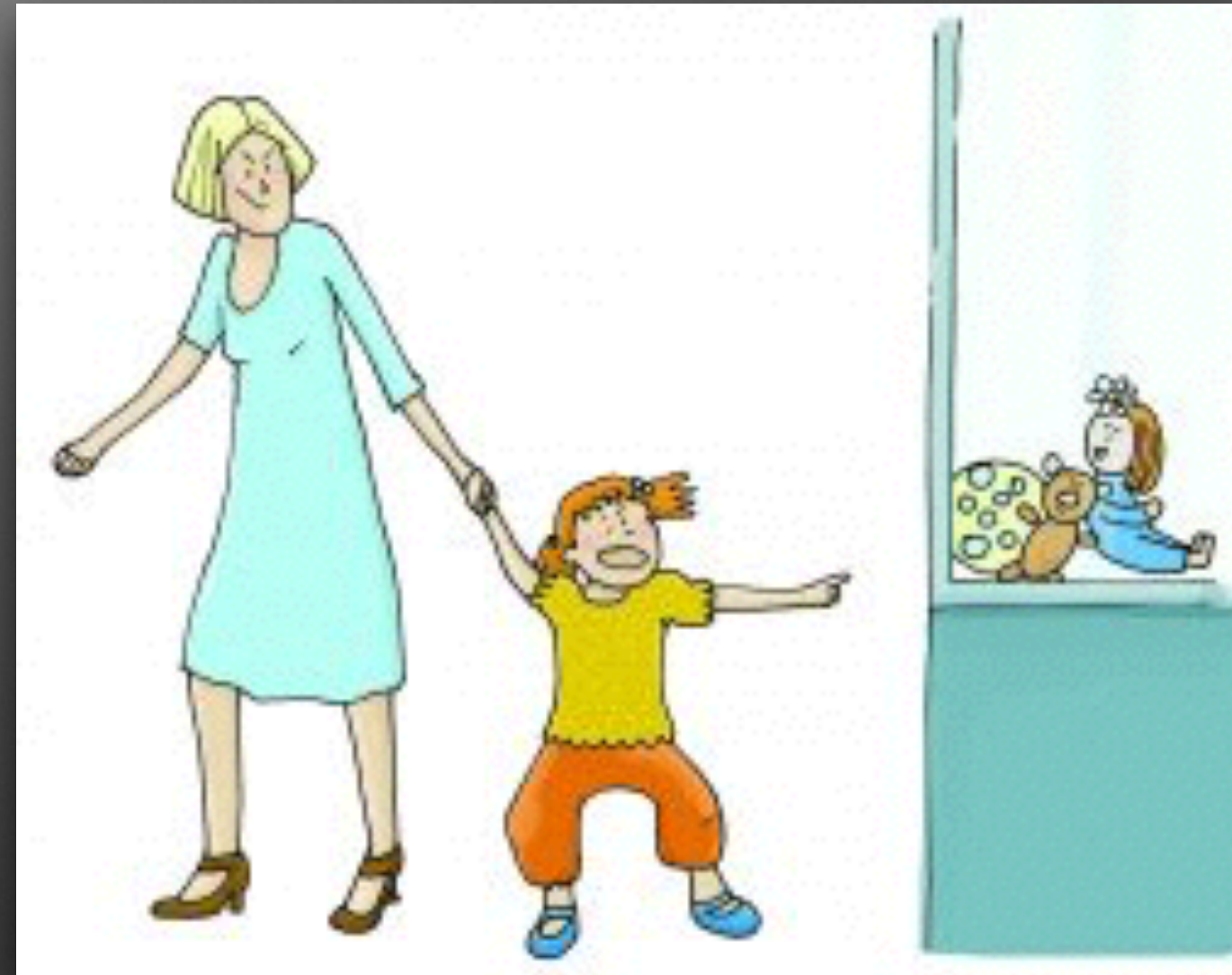

W JAKI SPOSÓB DZIECI UCZĄ SIĘ ZASAD?

Dzieci uczą się na konkretach. Prowadzą aktywne badania, testując to, co słyszą i czego doświadczają. Ich przekonania i poglądy dotyczące zasad oparte są w głównej mierze na tym, czego doświadczają, a niekoniecznie na tym, czego słyszą. Wpajanie zasad odbywa się za pomocą słów i za pomocą czynów. Jednak tylko działania są konkretne i to one określają słowa rodziców.

Kiedy to, co rodzice mówią, pozostaje w zgodzie z tym, co robią, dzieci nabierają zaufania do ich słów i uczą się stojących za nimi zasad. Jednak gdy czyny rozmiijają się ze słowami, dzieci zaczynają ignorować słowa i opierać swoje przekonania na tym, czego doświadczają i co widzą.

Dzieci bardzo często robią to czego im zabraniamy i czekają co się wydarzy. Tak właśnie wygląda testowanie granic przez dzieci. Dzięki temu dostają dokładnie odpowiedź. Wiele z zachowań niegrzecznych jest wynikiem sprawdzania granic i próbą otrzymania odpowiedzi na pytanie takie jak: *Co jest dobre?, Kto kontroluje sytuację?, Co stanie się gdy posunę się za daleko?* Odpowiedzi na te pytania wyznaczają granice uznawanych zachowań.

WYCIĄGANIE KONSEKWENCJI

Konsekwencje są potężnym narzędziem przydatnym w procesie wychowania. Powstrzymują niewłaściwe zachowanie, przekazują jasno określone komunikaty dotyczące zasad i oczekiwań oraz uczą dzieci odpowiedzialności za własne postępowanie. To od sposobu wyciągania konsekwencji przez rodziców zależy ich skuteczność. Jeśli konsekwencje będą wyciągane w sposób demokratyczny wówczas będą miały ogromną wartość wychowawczą.

ZASADY KONSTRUOWANIA KONSEKWENCJI

- **natychmiastowość** – tylko jeżeli wyciąga się je od razu po zdarzeniu są najskuteczniejsze. Jeżeli odłożymy je w czasie nie będą miały tak dobitnego wpływu.
- **spójność** – spójność konsekwencji ma duże znaczenie jednak ma też kilka wymiarów. Mowa tu o spójnością między komunikatem werbalnym a niewerbalnym, spójność między komunikatem każdego z rodziców, oraz między komunikatem rodziców a ich działaniem wspólnie. Proces wychowawczy może zatem napotykać na przeszkody, gdy występuję w nim niezgodność w wyżej wymienionym obszarze.
- **logiczny związek** – konsekwencja niewłaściwego zachowania musi być powiązana z niewłaściwym zaobserwowanym zachowanie. Nie należy odbierać dziecku słodyczy czy wyczekiwanego spotkania z kolegami gdy chcemy wyciągnąć konsekwencje za bójkę z bratem.
- **granice czasowe** – najskuteczniejsze konsekwencje są te określone wyraźnymi ramami czasowymi. Czasem te trwające krócej mają lepszy wpływ na zachowanie dziecka niż te długotrwałe.
- **dawanie przykładu właściwego zachowania** – metody stosowane przez nas samych są tymi których uczymy naszych dzieci. Metoda na którą zdecydują się rodzice i będą ją wdrażać niesie ze sobą komunikat jakie zachowanie jest akceptowane. A zatem jeżeli my używamy siły względem dziecka bądź ranimy jego uczucia uczymy, że metoda ta jest sposobem na rozwiązanie problemu.

NA ZAKOŃCZENIE...

Zasady, których uczymy dziecko, nie mogą być zależne od naszego humoru, chwilowej złości czy kaprysu. Nie przyzwalamy na rzeczy dotąd niedozwolone dla „chwili spokoju”. Mamy tak prowadzić dziecko przez życie, aby nie kierować nim, a delikatnie podpowiadać i tłumaczyć czego od niego oczekujemy. Ma to być wspólna droga poznawania otaczającego go świata, ustalania zasad oraz wdrażania ich do codziennego życia.

PO CO DZIECKU GRANICE? JAK JE UMIEJĘTNIE WPROWADZAĆ?

1

PRZEKAŻ DZIECKU REGUŁY, ZASADY

Dzieci chcą wiedzieć czego się od nich oczekuje, jak daleko mogą się posunąć oraz jaka spotka ich konsekwencja, gdy przekroczą wyznaczone granice. Znając zasady, świat staje się dla dziecka przewidywalny, a dzięki temu bezpieczny.

2

ZACHOWAJ RÓWNOWAGĘ

Granice oparte na nadmiernej kontroli ograniczają możliwość dziecka do rozwoju, odkrywania świata, prowadzą do ograniczenia zaufania i buntu. Niedostateczna kontrola powoduje zagubienie, niepewność dziecka w świecie.

3

UCZ ZASAD PRZEZ DZIAŁANIE

Dzieci uczą się na konkretach. Gdy konkretne czyny i słowa rodziców są zgodne, dzieci nabierają zaufania do naszych słów i uczą się reprezentowanych przez nie zasad. Będą testować i sprawdzać konsekwencję rodziców, by nauczyć się zasad.

4

BĄDŹ KONSEKWENTNY

Stosuj konsekwencje od razu po zdarzeniu, dbaj, by były powiązane z niewłaściwym zachowaniem, np. nie należy odbierać dziecku słodyczy, gdy chcemy wyciągnąć konsekwencje za bójkę z bratem czy zniszczenie jego pracy.

5

BĄDŹ NAJLEPSZYM PRZYKŁADEM

Twoje słowa i reakcje powinny być spójne, by były skuteczną nauką dla dziecka. Jeżeli dziecko nie powinno jeść słodyczy przed obiadem, to nie dawaj mu czekoladki, bo akurat dziś jest taki grzeczny i chcesz go nagrodzić.

**Opracowała:
Mirela Just
na podstawie książki:**

